SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2436

av Mathias Bengtsson och Magnus Jacobsson (båda KD)

Rätten till liv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av grundlagen med uppdrag att se hur grundlagen kan stärka skyddet för liv, hälsa och social trygghet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Livets okränkbarhet som konstitutionell princip

Kristdemokraternas människosyn grundar sig i den kristna värdegrunden. Människans värde är knutet till hennes existens, inte till olika stadier i hennes livscykel, hennes förmågor eller egenskaper. Den personalistiska människosynen utgår från att människan består av kropp, själ och ande. Därför har varje människa ett unikt och okränkbart värde och ska inte behandlas enbart som ett medel för andras syften. Denna människosyn är utgångspunkt och grund för vårt politiska arbete för att stärka och skydda människovärdet när detta hotar att relativiseras.

Rätten till liv är den mest grundläggande mänskliga rättigheten på vilken alla andra mänskliga rättigheter bygger. FN:s konvention om mänskliga rättigheter slår fast att ”var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet” (FN:s konvention om mänskliga rättigheter artikel 3).

I Europakonventionen artikel 2 anges att vars och ens rätt till liv ska skyddas genom lag. Sedan den 1 januari 1995 gäller Europakonventionen som svensk lag. Regeringsformen slår dessutom fast att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen. Sverige har därmed redan erkänt och rättsligt förbundit sig att skydda rätten till det liv var och en äger.

Det är därför naturligt att en rättighet som redan har en så central ställning i svensk rätt också får ett eget direkt uttryck i regeringsformen i den svenska grundlagen och att svensk författningsrätt utvecklas så att den ger ett bredare skydd för liv, hälsa och social trygghet. Det skulle göra den svenska rättighetskatalogen tydligare, mer sammanhållen och bättre förankrad i de mänskliga rättigheter som Sverige redan har förbundit sig att värna.

Kristdemokraternas principiella inställning är att svensk grundlag borde utvecklas i en tydligare författningsriktning. Det innebär att grundlagen inte enbart ska skydda medborgarnas friheter från statliga ingrepp, utan också ge uttryck för de grundläggande värden som bär upp samhället. I dag är regeringsformen, enligt vår mening, relativt återhållsam i detta avseende. Det finns därför skäl att överväga hur grundlagsskyddet kan stärkas och göras mer sammanhållet.

I stället har den senaste politiska debatten kring grundlagen på ett olyckligt sätt kommit att fokusera på en uttrycklig reglering av en specifik vårdinsats, samtidigt som den saknar mer övergripande bestämmelser om rätten till liv, hälsa eller social trygghet. Den parlamentariska grundlagskommittén konstaterar själv att regleringen av i detta fall abort avviker från svensk grundlagstradition och utgör ett nytt inslag i regeringsformens rättighetsreglering.

Kristdemokraterna har sedan lång tid tillbaka stått bakom den svenska abortlagstiftningen och står fortsatt bakom abortlagen sådan den ser ut i dag. Mot bakgrund av grundlagskommitténs uppdrag, de analyser som genomfördes och den lösning som varit möjlig att samla stöd kring, ställde sig Kristdemokraterna också bakom betänkandet i denna del i sin helhet.

Samtidigt visar grundlagskommitténs arbete och den debatt som följde på detta att behovet av en bredare diskussion om grundlagens framtida utveckling kvarstår. När grundlagen byggs ut med nya rättigheter bör det ske på ett sammanhållet och principiellt sätt. Det är därför rimligt att en framtida översyn också prövar möjligheten att ge ett tydligare konstitutionellt skydd för rätten till liv, hälsa och social trygghet. Det skulle

bidra till en mer logisk, konsekvent och värdegrundad utveckling av den svenska grundlagen.

Livets okränkbarhet i medicinsk etik

Synen på rätten till liv är grundläggande för hur samhället utformas. En värdeförankrad demokrati har ett ansvar att värna människolivets okränkbarhet och människans värdighet genom hela livet.

Medicinska framsteg har förbättrat människors hälsa och livslängd på ett historiskt sätt. Samtidigt väcker den tekniska utvecklingen nya etiska frågor som kräver en levande diskussion om människovärdet.

En återkommande diskussion är frågan om dödshjälp eller eutanasi. Läkekonstens fader Hippokrates lade fast en etisk grundprincip för vården med orden ”ibland bota, ofta lindra, alltid trösta”. Vårdens uppgift vid svåra sjukdomsfall och i livets slutskede ska vara att ända till slutet värna livet och lindra exempelvis smärta och ångest. I Genèvedeklarationen (1948), fastslås att läkaren ska förpliktiga sig till den ”yttersta respekt för mänskligt liv alltifrån konceptionen till döden”. Samhället är inne på en farlig väg om vi börjar bedöma vilket liv som är värt att upprätthålla och vilket liv som inte är det. Sjukvården ska alltid stå i livets tjänst.

Livets okränkbarhet berör demokratins innersta kärna och är grunden för människovärde och solidaritet. Därför är rätten till liv en grundläggande mänsklig rättighet i enlighet med alla internationella konventioner.

Artikel 6 i FN:s barnkonvention slår fast att alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Rätten till liv ska vara den övergripande värdeorienteringen för allt samhällsarbete, också det medicinsk-etiska området.

Kristdemokraterna anser att både fostret och kvinnan är två skyddsvärda individer och står bakom den svenska abortlagstiftningen där kvinnan själv har rätt att besluta om hon vill göra abort till och med graviditetsvecka 18, och att det därefter är Socialstyrelsens rättsliga råd som beslutar om tillstånd för abort.

En abort innebär att ett liv avbryts och det är ett dilemma där barnet och den enskilda kvinnans upplevelse av att hon inte har möjlighet att fullfölja graviditeten ställs mot varandra. Det är därför som förarbetena (SOU 1989:51, SOU 2005:90) talar om att abortlagstiftningen hanterar två skyddsvärda individer.

Samtidigt är det viktigt att på peka att i de länder där aborter inte är tillåtna utförs de ändå, många gånger med metoder som innebär en fara för kvinnans liv och hälsa.

För Kristdemokraterna är målet att minska antalet oönskade graviditeter och aborter genom att erbjuda stöd så att ingen kvinna ska tvingas till abort av praktiska, ekonomiska eller sociala skäl.

Samhället bör säkerställa att varje gravid kvinna har en möjlighet att välja att fullfölja en graviditet och skapa goda förutsättningar för föräldrar att välkomna ett nytt liv. Här är det abortförebyggande arbetet helt centralt. Det långsiktiga målet ska vara ett samhälle där aborter inte efterfrågas. I detta sammanhang är det också centralt att arbeta för ett barnvänligare samhälle där föräldraskap på olika sätt underlättas och uppmuntras.

Människovärdet och livets okränkbarhet kan aldrig tas för givet. Det behöver ständigt försvaras och aktualiseras. Sverige behöver därför en levande diskussion om människovärdesfrågor och bör göra en översyn av grundlagen med uppdrag att se hur grundlagen kan stärka ett bredare skydd för liv, hälsa och social trygghet, inklusive rätten till liv, som ett grundläggande värde för det svenska samhället.

Mathias Bengtsson (KD) *Magnus Jacobsson (KD)*